

**Burmistrz
Miasta i Gminy
Trzemeszno**

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
NA TERENIE GMINY
TRZEMESZNO
NA LATA 2013 – 2032**

30 maja 2012
Trzemeszno

SPIS TREŚCI:

- I. Wstęp**
 - 1.1 Azbest
 - 1.2 Wpływ azbestu na zdrowie człowieka
 - 1.3 Uwarunkowania prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest
- II. Cele i zadania programu**
- III. Lokalizacja programu**
- IV. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno**
- V. Założenia dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno**
- VI. Finansowe aspekty realizacji programu**
- VII. Harmonogram realizacji programu**
- VIII. Podsumowanie**

Opracowanie:

mgr Natalia Stachowiak
Podinspektor ds. ochrony środowiska
Urząd Miasta i Gminy Trzemeszno

I. Wstęp

Minerały o składzie chemicznym w postaci uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu znane pod handlową nazwą Azbest od ponad 100 lat były wykorzystywane w produkcji różnorodnych materiałów. Ze względu na swoje zalety, tj. m.in. odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, a także elastyczność cieszyły się ogromną popularnością w produkcji wyrobów przemysłowych.

W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji: pokryć dachów: (eternit), płyt elewacyjnych i balkonowych, rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych, sprzęgieł i hamulców do wind, różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, tkanin i ognioodpornych kocy azbestowych.

Materiały te stały się jednak poważnym zagrożeniem dla zdrowia i życia ludzi, kiedy to stwierdzono, iż ich ekspozycja w powietrzu powoduje poważne zmiany chorobowe układu oddechowego.

Stało się to przyczyną powstania regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał oraz nakazujących usunięcie już istniejących wyrobów. Po wprowadzeniu zakazów stosowania wyrobów zawierających azbest przez dyrektywy europejskie w latach dziewięćdziesiątych nastąpił gwałtowny spadek wykorzystywania minerału w produkcji. Całkowity zakaz stosowania i wprowadzania do obrotu produktów zawierających azbest (zgodnie z dyrektywą Komisji 1999/77/WE) wszedł w życie dnia 1 stycznia 2005 r. Zakazy wydobywania azbestu oraz produkcji i przetwarzania wyrobów zawierających azbest (zgodnie z dyrektywą 2003/18/WE w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy)

weszły w życie w kwietniu 2006 r. W rezultacie, obecne problemy związane z azbestem w Europie dotyczą azbestu wykorzystywanego w przeszłości i pozostającego do dziś w budynkach, zakładach lub urządzeniach. Istniały także istotne różnice pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi UE – niektóre z nich redukowały zużycie azbestu już od ok. 1980 r., podczas gdy inne stosowały azbest aż do końca ubiegłego wieku.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia wieloletniego programu pn. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032". Poniższy program stanowi lokalne wytyczne dla działań ustalonych w Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r., jak również określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Główne cele programu to:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,**
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium gminy,**
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.**

1.1. Azbest

Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami różnych metali. W zależności z jakim metalem krzemiany tworzą związek wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla zdrowia:

- serpentynyty - należą do nich: antygoryt, lizardyt i chryzotyl,
- amfibole - bardzo liczna grupa, w skład której wchodzi m.in. amozyt, krokidolit (najgroźniejszy), azbest antofylitowy, termolitowy i aktynolitowy.

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, możemy zaliczyć do nich:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotyłu wynosi 1500- 1550 ° C, natomiast amfiboli 930- 1150 ° C,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna i elastyczność
- odporność na czynniki chemiczne takie jak działanie kwasów i zasad – szczególnie
- odpornością charakteryzują się amfibole,
- niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne,
- podatność na łączenie się z innymi materiałami (cement, tworzywa sztuczne),
- dobre właściwości sorpcyjne.

Właściwości te spowodowały, że znalazł zastosowanie w wielu dziedzinach nauki i techniki.

Stosowanie azbestu stwierdzono już ok. 4500 lat temu na podstawie wykopalisk dokonanych w Finlandii. Od ponad 2500 lat znany jest Europie Południowej. Wydobywanie azbestu na skalę przemysłową, początkowo w Kanadzie, a następnie w Rosji w końcu XIX wieku rozpoczęło.

W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do górniczej eksploatacji. Do produkcji w naszym kraju używano azbestu importowanego głównie z byłego ZSRR i Kanady. W latach 70-tych ubiegłego wieku sprowadzono do kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie z którego większość (ok. 85%) wykorzystano do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowano blisko 1.350 mln m² płyt azbestowych, z czego blisko 90% stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. W 1980 r. z płyt azbestowo- cementowych wykonanych było ok. 45% pokryć dachowych i fasadowych. W ciągu 15 lat o 30% zmniejszył się udział tych płyt w nowo budowanych pokryciach dachowych. Znaczący udział w bilansie wyrobów zawierających azbest stanowią rury azbestowo- cementowe, których szacunkowa ilość wynosi 600 tys. ton.

Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić na dwie grupy:

Wyroby miękkie o gęstości < 1000 kg/m³

zawierają powyżej 20% (do 100%) azbestu, są podatne na uszkodzenia mechaniczne, co skutkuje w uwalnianiu dużej ilości włókien azbestowych do otoczenia, stosowane były jako:

- sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu), płyty i uszczelki,
- płaszcze azbestowo- stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie,
- płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych),
- płyty ognioochronne typu „PYRAL” produkcji czechosłowackiej lub „SOKALIT” produkcji NRD, zawierające ok. 30 - 50% azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do klap przeciwpożarowych i przeciwdymnych),
- natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji niesztynnej (np. budynki przemysłowe, biurowe; często są to obiekty indywidualnie projektowane, „nasycone” technologią budowlaną krajów zachodnioeuropejskich z lat 60 – 70-tych., np. budynki ambasad).

Wyroby twarde o gęstości > 1000 kg/m³

zawierają poniżej 20% azbestu, włókna są ze sobą mocno związane, w związku z tym w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja włókien azbestowych do otoczenia jest dużo mniejsza niż w przypadku wyrobów miękkich, stwarzają zagrożenie dla otoczenia w momencie obróbki jak np. cięcie, wiercenie otworów oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac demontażowych, stosowane były jako:

- płyty azbestowo- cementowe faliste,
- płyty azbestowo- cementowe płaskie prasowane,
- płyty azbestowo- cementowe KARO,
- płyty warstwowe PW3/A i podobne,
- rury azbestowo- cementowe,
- złącza, listwy, gąsiory wykonane z azbestocementu,
- płaszcze azbestowo- cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogów odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest umieszczone zostały na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanymi kodami klasyfikacyjnymi:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

1.2. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Zagrożenie dla zdrowia mieszkańców wynika z nagromadzenia na obszarze całej gminy różnego typu materiałów zawierających azbest.

Wyróżniamy trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

- zawodową – praca w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby,
- zawierające azbest, praca w warsztatach samochodowych oraz przy demontażu wyrobów azbestowych,
- parazawodową – związana jest z zagrożeniem mieszkańców sąsiadujących z terenami kopalni i zakładów przetwarzających azbest oraz z rodzinami pracowników tych zakładów,
- środowiskową – dotyczy obecności azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Azbest staje się niebezpieczny, gdy przedostanie się do powietrza w postaci bardzo małych włókien, których nie można zobaczyć gołym okiem. Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może powodować zaburzenia w oddychaniu, bóle w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych.

Długotrwała i stała ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób jak:

- pylica azbestowa, czyli tworzenia się blizn na tkance płucnej,
- rak płuc,
- mesothelioma, inaczej międzybłoniak, czyli rodzaj raka opłucnej lub otrzewnej.

Pylica azbestowa znacznie utrudnia oddychanie i może być czynnikiem zwiększającym śmiertelność. Rak płuc prowadzi do śmierci w 95% przypadkach. Rak płuc może być również następstwem pylicy azbestowej. Międzybłoniak jest chorobą nieuleczalną i prowadzi zazwyczaj do śmierci w ciągu 12-18 miesięcy od stwierdzenia choroby. Przypuszczano, że kontakt z azbestem może prowadzić do raka krtani lub układu pokarmowego. Zachodziły podejrzenia, że wprowadzanie azbestu do organizmu (np. w skażonej wodzie pitnej) może powodować raka układu pokarmowego. Jedno z badań wykazało zwiększenie ryzyka zachorowań w przypadku picia wody o wyjątkowo wysokim stężeniu azbestu. Teorie te nie zostały jednak potwierdzone wynikami dalszych badań. Kontakt z azbestem może prowadzić również do zwłóknień opłucnej, które występują w postaci odrębnych włóknistych lub częściowo zwapniałych zgrubień, pojawiających się na powierzchni opłucnej. Mogą być one wykryte na zdjęciu rentgenowskim klatki piersiowej lub na podstawie tomografii komputerowej. Zwłóknienia opłucnej nie są złośliwe i zazwyczaj nie wpływają na normalną pracę płuc. W Europie odnotowuje się rocznie wiele tysięcy przypadków śmiertelnych spowodowanych schorzeniami wywołanymi azbestem. W 2003 r. na konferencji poświęconej problematyce azbestu (zorganizowanej przez Komitet Starszych Inspektorów Pracy Komisji Europejskiej) całkowitą liczbę przypadków śmiertelnych w 7 krajach europejskich (Wielkiej Brytanii, Belgii, Niemczech, Szwajcarii, Norwegii, Polsce i Estonii) oszacowano na około 15 tys. rocznie.

1.3. Uwarunkowania prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Od 1997 r. na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.).W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń)regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest(szczegółowy ich wykaz zawiera załącznik nr 5 niniejszego opracowania). Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Obowiązki gminy:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest),
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właściciele i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i ich lokalizacji,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury, sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub burmistrzowi (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania i wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno - budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
- posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego
- prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

II. Cele i zadania programu

Główne cele programu:

1. doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie,
2. wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych obecnością azbestu,
3. spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stopniowe doprowadzenie do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
4. pomoc mieszkańcom gminy w realizacji wymiany płyt cementowo-azbestowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,

Pozostałe cele to:

1. Uaktualnienie informacji o miejscach i obiektach zawierających azbest.
2. Edukacja mieszkańców gminy w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka.
3. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.
4. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Zadaniem programu jest:

1. aktualizacja baz danych dotyczących ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest,
2. szacunki jednostkowych kosztów usuwania wyrobów azbestowych,
3. podjęcie działań w kierunku pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
4. zapoznanie i pomoc mieszkańcom gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest,
5. mobilizowanie właścicieli nieruchomości do usunięcia wyrobów azbestowych poprzez edukację w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
6. propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu,
7. monitoring terenu gminy wykluczający możliwość powstawania nielegalnych miejsc składowania odpadów zawierających azbest,
8. bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom,
9. okresowa weryfikacja i aktualizacja programu.

III. Lokalizacja programu

Miasto i Gmina Trzemeszno położona jest w wschodniej części powiatu gnieźnieńskiego, w krainie Pojezierza Gnieźnieńskiego na Wysoczyźnie Gnieźnieńskiej. Gmina Trzemeszno graniczy od wschodu z gminą Orchowo / powiat Sępólno /, od północy z powiatami województwa kujawsko – pomorskiego; powiatem mogileńskim i powiatem żnińskim. Od zachodu gmina Trzemeszno graniczy z gminą Gniezno a od południa z gminą Witkowo.

Gminę Trzemeszno stanowią następujące sołectwa Kamieniec, Lubiń, Miława, Mijanowo, Ostrowite, Popielewo, Szydłowo, Trzemzał, Cytrynowo, Grabowo, Gołąbki, Kruchowo, Powiadacze, Ławki, Jastrzębowo, Kozłowo, Miaty, Niewolno, Wydartowo, Wymysłowo i Zieleń, Duszno.

Miasto **Trzemeszno** położone jest na pojezierzu gnieźnieńskim, nad Jeziorem Kościelnymi Popielewskim, zajmuje obszar 174,66 km². Pełni ono funkcję lokalnego centrum przemysłowo – handlowo – usługowego. Przez Trzemeszno przebiega linia kolejowa o znaczeniu krajowym: Poznań – Inowrocław – Toruń oraz droga krajowa nr 15

Niniejszy program obejmuje realizację procesu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Gminy Trzemeszno o łącznej powierzchni 17 467 hektarów, którą zamieszkuje 14 252 mieszkańców wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r..

Do celów opracowania niniejszego dokumentu wykorzystano ankiety opracowane na podstawie:

- oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest – zał. nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649),
- informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania – zał. nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystany azbest,
- informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone – zał. nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystany azbest

Opracowanie programu zgodnie z powyższymi rozporządzeniami jest warunkiem ubiegania się o środki pomocowe.

IV. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno

Program usuwania wyrobów zawierających azbest zwrócony jest w kierunku wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy Trzemeszno, na których znajdują się wyroby budowlane zawierające azbest. Zainteresowanie programem powinno wzrastać, ze względu na coraz większe uświadomienie mieszkańców względem szkodliwości azbestu oraz dużą pomoc finansową dla właścicieli budynków w zakresie demontażu i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych. Realizatorem programu jest Urząd Miasta i Gminy Trzemeszno przy wsparciu sołtysów oraz radnych gminy.

W Rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na rok 2004.

Szacunkową ilość i miejsce występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno pozyskano na podstawie informacji zgłoszonych do Burmistrza Miasta i Gminy Trzemeszno, zebranych przez sołtysów wsi oraz właścicieli nieruchomości. Zebrane informacje są uaktualniane poprzez zgłoszenia składane przez właścicieli nieruchomości. Ponadto informacje te zostały przekazane do wojewódzkiej bazy danych miejsc występowania materiałów zawierających azbest (www.bazaazbestowa.pl).

Na terenie gminy Trzemeszno wyroby zawierające azbest zainwentaryzowane są przede wszystkim w postaci płyt azbestowo- cementowych (pokrycia dachowe) na budynkach mieszkalnych i gospodarczych oraz jako sieć z rur azbestowo- cementowych. Z informacji zebranych i przekazanych przez sołtysów wynika, iż na terenie gminy Trzemeszno znajduje się około 282 764 m² tj. ok. 4 807,00 Mg płyt azbestowo- cementowych, co stanowi masę natomiast długość złączy i rur azbestowo- cementowych wynosi około 22 747 mb.

Na bieżąco dane wprowadzane są do Krajowej Bazy Azbestowej, w roku 2012 zebrano ponad 500 ankiet od posiadaczy wyrobów zawierających Azbest.

Usunięcie materiałów azbestowych wiąże się z dużymi kosztami i często przekracza możliwości finansowe właścicieli nieruchomości, a w kontekście sytuacji finansowych również możliwości gminy, dlatego priorytetowym celem niniejszego programu jest pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego w postaci środków finansowych umożliwiających pokrycie kosztów demontażu i unieszkodliwienia materiałów azbestowych.

Właściciele nieruchomości powinni we własnym zakresie zabezpieczyć środki na zakup i montaż nowego pokrycia dachowego, gdyż rodzaj materiału jest sprawą indywidualną. Program usuwania azbestu cieszy się coraz większym zainteresowaniem mieszkańców gminy Trzemeszno, z roku na rok w ramach wspólnego z Powiatem działania usuwane są, coraz większe ilości wyrobów zawierających azbest.

V. Założenia dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno

Tworząc przedmiotowy dokument kierowano się także zapisami „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*”.

Realizacja „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno na lata 2013-2032*” będzie procesem długofalowym, ze względu na ograniczenia finansowe gminy oraz zarządców i właścicieli nieruchomości.

Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych odbywać będzie się na zasadzie corocznej współpracy ze Starostą Gnieźnieńskim i uczestniczeniu w realizacji Powiatowego Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest.

Realizatorami *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Trzemeszno na lata 2013 – 2032* będą:

- Urząd Miasta i Gminy w Trzemesznie,
- Starostwo Powiatowe w Gnieźnie
- Powiatowy Inspektorat Budowlany w Gnieźnie
- Podmioty dokonujące usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „*Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” proces usuwania tych wyrobów powinien być zakończony do 2032 roku.

Ze względu na fakt, że azbest spożyty w wodzie nie jest szkodliwy dla zdrowia człowieka przyjęto, że niniejszy program nie będzie dotyczył rur azbestowo- cementowych występujących w instalacjach ziemnych. Zastępowanie tych rur wyrobami bezazbestowymi następować będzie sukcesywnie w ramach modernizacji sieci wodociągowej.

Jego realizacja będzie zgodna z poniższymi założeniami i zasadami:

1. uczestnikami programu są mieszkańcy gminy Trzemeszno, ze szczególnym uwzględnieniem właścicieli nieruchomości na terenie gminy Trzemeszno, na których znajdują się wyroby zawierające azbest,

2. uczestnicy programu nie poniosą żadnych kosztów związanych z demontażem materiałów oraz ich transportem i unieszkodliwieniem,
3. uczestnicy programu poniosą wszystkie koszty związane z zakupem i wykonaniem nowego pokrycia,
4. demontaż oraz unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i zakładów budżetowych będzie następowało za pośrednictwem gminy na wniosek właściciela obiektu lub jego zarządcy,
5. zainteresowanie udziałem w programie i finansowanie likwidacji wyrobów zawierających azbest należy zgłaszać w Urzędzie Miasta i Gminy Trzemeszno na stanowisku ds. ochrony środowiska do końca roku poprzedzającego rok planowanego demontażu
6. osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą będą składać wnioski indywidualnie bezpośrednio do WFOŚiGW bez pośrednictwa gminy,
7. wnioski złożone na dany rok będą realizowane według kolejności składania do wysokości kwot pozyskanych na realizację programu w danym roku kalendarzowym,
8. prace w zakresie demontażu i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych będą powierzone koncesjonowanej firmie posiadającej wszelkie niezbędne uprawnienia, wyłonionej w drodze przetargu nieograniczonego ogłoszonego przez Starostę Powiatu Gnieźnieńskiego,
9. wszelkie czynności związane z demontażem, zabezpieczeniem i transportem wyrobów azbestowych przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z2004 r., Nr 71, poz. 649),
10. odbiór odpadów azbestowych od właściciela nieruchomości potwierdzony będzie protokołem odbioru spisanim w obecności właściciela, przedstawiciela gminy Trzemeszno i Starostwa Gnieźnieńskiego oraz wykonawcy zadania,
11. firma wyłoniona do realizacji programu usuwania azbestu w drodze przetargu nieograniczonego będzie rozliczać się z gminą Trzemeszno zgodnie z zasadami określonymi w umowie i złożonej ofercie.

VI. Finansowe aspekty realizacji programu

Środki na finansowanie programu pochodzić będą z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, budżetu Powiatu oraz budżetu Miasta Gniezna i gmin Powiatu Gnieźnieńskiego w wysokości deklarowanej przez podmioty uczestniczące w finansowaniu programu.

Co rocznie Burmistrz Miasta i Gminy zadeklaruje wysokość finansową udziału w Powiatowym Programie Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest i zabezpieczy środki w budżecie Miasta i Gminy Trzemeszno. Od wysokości zadeklarowanej kwoty zależec będzie ilość środków na realizację zadania w roku kolejnym, zgodnie z proporcją wsparcia środków zewnętrznych tj. budżetu powiatu oraz środków WFOŚiGW. Co rocznie podejmowana będzie uchwała Rady Miejskiej określająca kwotę, która zostanie przekazana do budżetu powiatu, celem realizacji programu.

Dopuszcza się realizację zadania w dwóch wariantach:

Wariant I

1. demontaż (rozbiórka) materiałów zawierających azbest,
2. unieszkodliwianie – przygotowanie do transportu – zabezpieczenie folią, załadunek, transport i przekazanie na składowisko odpadów wykwalifikowane i posiadające odpowiednie pozwolenia na ich unieszkodliwianie.

Wariant II

1. unieszkodliwianie – przygotowanie do transportu – zabezpieczenie folią, załadunek, transport i przekazanie na składowisko odpadów wykwalifikowane i posiadające odpowiednie pozwolenia na ich unieszkodliwianie.

Dofinansowanie przyznawane będzie w wysokości ustalonej co rocznie w Powiatowym Programie Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest w odpowiednim % całościowych kosztów związanych z demontażem i unieszkodliwianiem wyrobów azbestowych, z zastrzeżeniem, że kwota finansowania dla każdej nieruchomości nie może przekraczać 10000 PLN.

Przebieg finansowy realizacji zadania w ostatnich latach przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1 Dane finansowe związane z realizacją Powiatowego Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest w latach 2008-2011

L. p.		2008	2009	2010	2011
1.	Wkład gminy	5000,00	15 000,00	16 502,00	15000,00
2.	Koszt realizacji zadania	6057,58	37 221,90	55 411,69	43109,17
3.	Koszty poniesione przez gminę	1581,63	2 886,84	16 502,00	9233,26
4.	Łączna kwota dotacji z Powiatu oraz WFOŚiGW	3974,44	26 890,68	38 909,69	46 953,00
5.	Koszty wnioskodawców łącznie (20%)	1268,54	7 444,38	0	0
6.	Masa unieszkodliwionych odpadów [Mg]	4,64	64,915	108,871	114,147
7.	Zwrot do budżetu gminy niewykorzystanych środków.	3904,32	12 113,16	0	5766,74

VII. Harmonogram realizacji programu

Niniejszy Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzemeszno dotyczy okresu dwudziestu kolejnych lat, w związku z tym niezbędne jest rozłożenie jego realizacji w czasie. Tabela nr 2 przedstawia ramowy czasowy rozkład zadań, szczegółowe działania przedstawione zostały w Tabeli nr 3

Tabela 2 Działania planowane w poszczególnych latach realizacji programu

Lp.	Okres	Cele
<i>Nadrzędny cel Programu: Usunięcie wyrobów azbestowych z terenu Gminy Trzemeszno i ich bezpieczne unieszkodliwienie</i>		
1.	Lata 2013-20118	Weryfikacja skali problemu obecności wyrobów zawierających azbest na obszarze Gminy Trzemeszno
		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
		Bezpieczne usunięcie ok. 35 % aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów azbestowych
2.	Lata 2018-2022	Bezpieczne usunięcie do ok. 75% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów azbestowych
3.	Lata 2023-2032	Bezpieczne usunięcie wszystkich pozostałych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzemeszno i unieszkodliwienie odpadów azbestowych

Tabela nr 3 Szczegółowe działania Programu...”

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania realizacji zadania	Termin realizacji zadania
1.	Sukcesywne dokonywanie przeglądów technicznych obiektów na terenie gminy stosownie do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14.08.1998 r.	Gmina, właściciele i zarządcy nieruchomości	Budżet gminy środki właścicieli i zarządców nieruchomości	2013 - 2032
2.	Aktualizacja danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	Gmina	Budżet gminy	2013 -2032
3.	Coroczne zgłoszenia przez gminę w terminie do 30 listopada w latach 2013 -2031 planowanych w budżecie środków na finansowanie prac usuwania i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest w celu opracowania przez Powiat Programu na rok kolejny	Gmina	-----	2013-2031 r.
4.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, budynków komunalnych i innych	podmioty posiadające uprawnienia w zakresie odbioru i transportu azbestu i odpadów zawierających azbest wyłonione w przetargu nieograniczonym ogłoszonym wspólnie dla gmin powiatu gnieźnieńskiego przez Starostę	Budżet Gminy Budżet Powiatu Środki zewnętrzne	2013-2032 r.

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania realizacji zadania	Termin realizacji zadania
5.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	Powiat, gmina	Budżet gminy Budżet powiatu	2013 - 2032
6.	Wspomaganie merytoryczne administracji osiedli mieszkaniowych i obiektów komunalnych dotyczących sposobów bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.	Gmina	Budżet gminy	2013 - 2032
7.	Opiniowanie decyzji dotyczących „Programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi” dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gmina	-----	2013 - 2032
9.	Monitoring i ocena realizacji Programu w ramach Planu Gospodarki Odpadami	Gmina	-----	Praca ciągła
8.	Sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań <i>Programu usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Trzemeszno na lata 2008 – 2032</i> oraz ich przekazywanie radzie miejskiej, zarządowi powiatu i samorządowi województwa.	Gmina	Budżet gminy	2013 - 2033

VII. Podsumowanie

Usuwanie wyrobów zawierających azbest stanowi priorytet w walce z odpadami niebezpiecznymi ze względu na zagrożenie zdrowia ludzi i ochronę środowiska. Termin usunięcia wyrobów azbestowych na terenie Polski określono do roku 2032.

Głównym zadaniem powyższego programu jest bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów azbestowych. Nadrzędnym celem realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Trzemeszno” jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy Trzemeszno.

W programie zawarto podstawowe informacje na temat azbestu, oraz jego wpływie na zdrowie człowieka. Zamieszczono w nim uwarunkowania prawne dotyczące postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz przedstawiono ilości wyrobów azbestowych występujących na terenie gminy Trzemeszno.

Realizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest” będzie procesem długofalowym, ze względu na ograniczenia finansowe zarówno ze strony samorządu, jak i mieszkańców.

Dlatego niezbędna jest akcja informacyjna gminy i przekazywanie mieszkańcom wiedzy na temat wyrobów zawierających azbest. Należy uzmysłowić mieszkańcom, iż azbest nie jest szkodliwy dla zdrowia, ale tylko pod warunkiem, iż jest on nieuszkodzony i zaimpregnowany odpowiednimi preparatami. Konieczna, więc jest również akcja informacyjna dotycząca możliwości zabezpieczenia wyrobów zawierających azbest w celu dalszej eksploatacji. Niezbędnym jest również informowanie mieszkańców gminy o zakazie samowolnego demontażu i składowania na dziko odpadów zawierających ten związek. W związku z powyższym koniecznym jest wprowadzenie informacji do bazy danych o wyrobach zawierających azbest i rokroczna jej aktualizacja.

Załącznik nr 1

Wykaz aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Ustawy:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 2003 r., Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest(Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r., Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. z 2001 r.,Nr 11, poz. 84, z późn. zm.)

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r., Nr 112, poz. 1206)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r., Nr 236, poz. 1986)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r., Nr237, poz. 2011 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009 r., Nr 124, poz. 1033)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r., Nr 120, poz. 1126)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1876)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Z 2002r., Nr 191, poz. 1595)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia,

jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. z 2003 r., Nr 61, poz. 549)

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. Ministra sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r., Nr 216, poz. 1824)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r., Nr 13, poz. 109)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 roku w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2006 r., Nr 30, poz. 213)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. z 2005 r., Nr 189, poz. 1603)

Inne dokumenty:

1. Powiatowy Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest.

